

Viridis

Onderzoeksbureau
voor natuur en landschap

Juli 2024

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

Gedragscode soortenbescherming voor woningcor-
poraties - Aedes

Complex 100400, Culemborg

In opdracht van: KleurrijkWonen
Projectnummer: 2023-131

44562065

0054

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Randweg 30
4104 AC Culemborg
T [REDACTED] 5.1.2e
E info@bureau-viridis.nl
W www.bureau-viridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 820598215B01
IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: [REDACTED] 5.1.2e
Veldonderzoek: Bureau Viridis
Foto's: Bureau Viridis

Foto voorblad: Sleutelbloem 13 t/m 20 te Culemborg

Projectnummer: 2023-131
Wijze van citeren: [REDACTED] 5.1.2e EWP Gedragscode
Complex 100400 te Culemborg, Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2023-131.

In opdracht van: KleurrijkWonen
Contactpersoon: [REDACTED] 5.1.2e

Datum: 4-7-2024
Ondertekening: [REDACTED]
Paraaf: [REDACTED] 5.1.2e

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal (Basis Registratie Topografie Kadaster 2022, tenzij anders wordt vermeld) inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

Inhoud

1	Inleiding	3	4.4	Cumulatieve effecten	11
1.1	Aanleiding en context	3	5	Ecologisch werkprotocol	12
1.2	Meldingsplicht.....	3	5.1	Algemeen.....	12
1.3	Uitgangspunten.....	3	5.1.1	Zorgplicht.....	12
1.4	Contactgegevens betrokkenen	3	5.1.2	Geldigheid	12
2	Gedragscode	4	5.1.3	Melding en registratieplicht	12
2.1	Wet Natuurbescherming	4	5.1.4	Onvoorziene soorten.....	13
2.2	Vrijgestelde soorten en functies	4	5.2	Mitigerende en compenserende maatregelen	13
2.3	Vrijgestelde activiteiten	4	5.2.1	Voorafgaand aan werkzaamheden....	13
2.4	Relevante belangen	4	5.2.2	Start werkzaamheden en vrijgave	13
3	Plangebied en werkzaamheden	6	5.2.3	Tijdens werkzaamheden.....	14
3.1	Beschrijving van het plangebied	6	5.2.4	Na afsluiten werkzaamheden.....	14
3.2	Beschrijving van de werkzaamheden.....	6	5.2.5	Overige voorwaarden.....	14
3.3	Planning	6	5.3	Werkwijze bij Ruimtelijke inrichting (RI)	14
4	Vastgestelde soorten	8	5.3.1	Renoveren en verduurzamen	14
4.1	Waarnemingen	8	5.4	Permanente voorzieningen	15
4.2	Staat van instandhouding	10	Bijlage A.	Stroomschema gedragscode	18
4.2.1	Gewone dwergvleermuis.....	10	Bijlage B.	Afbakening type werkzaamheden	19
4.2.2	Huismus	10	Bijlage C.	Natuurvrij maken	20
4.2.3	Invloed werkzaamheden op GSVI	10	Bijlage D.	Vleermuiskasten	21
4.3	Alternatievenafweging.....	11	Bijlage E.	Compensatie voor huismus	23
4.3.1	Alternatieve planning	11	Bijlage F.	Protocol bij aantreffen levende dieren	24
4.3.2	Alternatieve wijze van uitvoering	11			

Registratieformulier EWP*

Onderwerp	Aspect	Registratie **)
Algemeen	Woningcorporatie	KleurrijkWonen
	Datum registratie	18-10-2023
Contactpersoon	Naam	5.1.2e
	Telefoonnummer	Telefoonnummer
	E-mailadres	5.1.2e @kleurrijkwonen.nl
Project	Naam	2023-131 – Complex 100400
	Aantal wooneenheden	47 woningen
Periode uitvoering	Datum start uitvoering	Week 36, 2024
	Datum einde uitvoering	Week 1, 2025
Ligging plangebied	Provincie	Gelderland
	Postcodegebied (4 cijfers)	4102
Type woningen	Rijwoning/vrijstaande woningen; 2 tot 3 bouwlagen	48
Ingrep	Schilderwerk buitenzijde	
	Plaatsen steigers	
	Renoveren en verduurzamen	
Verblijfplaatsen nulsituatie	Aantal nesten huismus (geen kolonie)	4
	Aantal zomer- en /of paarverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis (geen kraamkolonie/massawinter)	6
Gerealiseerde voorzieningen (maatregelen)	Aantal en type nesten huismus	Vogelschroot vanaf de derde dakpan
	Aantal en type zomer- en/of paarverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis	20 -> vmpm2 + vmpm2u
	Aantal en type kraamverblijfplaatsen	2 -> 1xvmpm2 + 5x vmpm2u

* Dit registratieformulier dient als samenvatting van het EWP

** invullen of aankruisen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

KleurrijkWonen is voornemens om onderhoud uit te voeren aan 48 eengezinswoningen in de kern van Culemborg. De werkzaamheden die uitgevoerd worden zijn: schilderwerkzaamheden, reinigingswerkzaamheden, dak vervanging, vervangen gevelbekleding.

Werkzaamheden aan groenstructuren vallen buiten de scope van het onderhoud.

De werkzaamheden hebben negatieve effecten op ter plaatse voorkomende beschermde soorten¹. Het project valt binnen de reikwijdte en geldigheid van de in 2023 goedgekeurde Gedragscode Soortenbescherming voor woningcorporaties² (zie ook Bijlage A).

Een van de vereisten om de werkzaamheden onder de gedragscode uit te mogen voeren is het opstellen van een Ecologisch Werkprotocol (EWP).

In onderhavig Ecologisch Werkprotocol staat omschreven welke maatregelen getroffen moeten worden om schadelijke effecten van de (uitvoering van de) werkzaamheden op aanwezige of te verwachten soorten te voorkomen. Daarnaast geeft het werkprotocol een handreiking voor de werkwijze wanneer tijdens de realisatie van het project beschermde soorten worden aangetroffen. Ook wordt het handelen conform de zorgplicht, welke geldt voor alle in het wild levende planten en dieren, meegenomen.

1.2 Meldingsplicht

Om inzicht te houden in het gebruik van de gedragscode is het verplicht om alle projecten, waarbij gebruik wordt gemaakt van de gedragscode, voorafgaand aan de uitvoering van de ruimtelijke ingreep (RI en BBO) te melden bij de provincie Gelderland.

1.3 Uitgangspunten

Voorliggend Ecologisch Werkprotocol hanteert de richtlijnen uit de Gedragscode Soortenbescherming voor woningcorporaties, die is goedgekeurd op 12 april 2023 door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (kenmerk 9990004044117). De gedragscode is geldig tot 1 januari 2025 en zal dan worden herzien.

Het soortgericht onderzoek³ dient als onderbouwing voor dit ecologisch werkprotocol.

Dit Ecologisch Werkprotocol en het rapport van het soortgericht onderzoek dient op de werklocatie aanwezig te zijn en alle betrokken partijen moeten op de hoogte zijn van de inhoud.

1.4 Contactgegevens betrokkenen

Contactgegevens ecologisch begeleider:

Ecologisch adviesbureau Viridis

Ecoloog: 5.1.2e

Email: 5.1.2e@bureau-iridis.nl

Telefoon: 5.1.2e of 5.1.2e

Contactgegevens gemachtigde:

KleurrijkWonen

Contactpersoon: 5.1.2e

Email: 5.1.2e@kleurrijkwonen.nl

Contactgegevens bevoegd gezag:

Provincie Gelderland

Email: post@gelderland.nl

Aedes, 5.1.2e

E-mail: 5.1.2e@aedes.nl

¹ Beschermde soorten: alle onder de Wnb beschermde soorten in de Provincie Gelderland

² Gedragscode Soortenbescherming voor woningcorporaties. Onderhouden en renoveren in het kader van het

verduurzamen van woningen. April 2023. Vereniging van woningcorporaties Aedes.

³ 5.1.2e 2022. Broedvogel- en vleermuisonderzoek KleurrijkWonen complex 100400 te Culemborg, Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2022-077

2 Gedragscode

2.1 Wet Natuurbescherming

De woningcorporaties kunnen onder meer kiezen uit twee wettelijke instrumenten om te voldoen aan de Wet Natuurbescherming:

1. Goedgekeurde gedragscode Wnb, voor zover de werkzaamheden en omstandigheden aansluiten binnen de reikwijdte.
2. Reguliere ontheffing Wnb per project. Het kan daarbij ook gaan om een generieke ontheffing Wnb op basis van een Soortmanagementplan voor het totale woningbezit van de betreffende woningcorporatie.

De gedragscode Wet Natuurbescherming stelt de woningcorporaties in staat gebruik te maken van de vrijstellingsmogelijkheden die de Wet Natuurbescherming biedt, mits er strikt wordt gewerkt conform de voorschriften uit de vastgestelde gedragscode. Het gaat in dit geval om werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting – waaronder renovatie en verduurzaming van woningen – en bestendig beheer en onderhoud.

2.2 Vrijgestelde soorten en functies

In Tabel 2.1 en 2.2 staan de relevante soorten en de verblijfsfuncties die onder de vrijstelling van de gedragscode vallen voor de werkzaamheden die ruimtelijke ingrepen betreffen en onder beheer en onderhoud vallen.

Het is juridisch en ecologisch gezien niet verantwoord om voor bijzondere soorten en bijzondere verblijfsfuncties een generieke vrijstelling te krijgen via een gedragscode Wnb. Voor bijzondere verblijfplaatsen – zoals kraamverblijfplaatsen (BBO uitgezonderd), winterverblijfplaatsen en kolonies van gierzwaluw en huismus en soorten die niet onder de gedragscode vallen, zoals laatvlieger en gewone grootoorvleermuis – zal altijd een aparte ontheffing van de Wnb moeten worden aangevraagd, indien aantasting van het verblijf niet kan worden voorkomen.

2.3 Vrijgestelde activiteiten

De gedragscode is enkel van toepassing op 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting' (RI) conform artikel 3.31 1d van de Wnb en 'bestendig beheer- en onderhoud' (BBO). In Bijlage B is een overzicht van werkzaamheden en activiteiten die onder de vrijstelling vallen weergegeven.

Deze relatief ingrijpende werkzaamheden en activiteiten aan woningen (ruimtelijke inrichting) zijn alleen vrijgesteld indien het gaat om een kleinschalig project. Daarbij wordt de norm gehanteerd dat het alleen betrekking mag hebben op een project waarbij het aantal woningen per project dat tegelijkertijd in uitvoering is, **niet hoger mag zijn dan 50 grondgebonden woningen of 100 wooneenheden bij appartementen en flats**. Een project met een grotere omvang zal daarvoor gefaseerd over meerdere jaren uitgevoerd moeten worden wanneer men onder de gedragscode wil werken. Per woonwijk en dorp geldt daarbij de voorwaarde dat aan **hooguit 10% van de voor de huismus, gierzwaluw en vleermuizen geschikte woningen tegelijk binnen de betreffende CBS buurt** mag worden gewerkt. Bij de gelijktijdigheid gaat het om projecten die daadwerkelijk in uitvoering zijn vanaf het moment van start van de ontmoediging tot en met de eindoplevering.

Het bouwrijp maken van braakliggende terreinen, slopen van woningen en nieuwbouw valt niet onder de gedragscode.

2.4 Relevante belangen

Welke belangen gebruikt kunnen worden om een vrijstelling te verlenen, hangt af van het beschermingsregime (Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Nationaal beschermd) van de betrokken soorten. Het belang 'volksgezondheid en openbare veiligheid' is een belang dat bij alle beschermingsregimes een geldig belang is. Andere 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' zijn alleen van toepassing voor Habitatrichtlijnsoorten

en Nationaal beschermde soorten. Voor andere soorten geldt daarnaast dat ook aanspraak kan worden gedaan op het belang 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten'. Tabel 2.3 geeft een overzicht van de relevante belangen.

Tabel 2.1 | De relevante soorten en de verblijfsfuncties onder de vrijstelling van deze gedragscode met betrekking tot ruimtelijke inrichting (RI).

Gebouw- en tuin-bewonende soort	Status Wnb	Vrijgestelde verblijfsfunctie ruimtelijke inrichting (RI)
Gewone dwergvleermuis	Habitatrichtlijnsoort	Zomerverblijf, paarverblijf en winterverblijf < 10 individuen
Ruige dwergvleermuis	Habitatrichtlijnsoort	Zomerverblijf en paarverblijf en winterverblijf < 5 individuen

buiten verzoek

Tabel 2.3 | Overzicht van de relevante belangen en de betreffende wetteksten vanuit Wnb

Wettelijk belang vrijstelling	Vogelrichtlijn Broedvogels	Habitatrichtlijn Vleermuizen	Andere soorten Steenmarter
Volksgezondheid en openbare veiligheid	Art. 3.3, lid 4b, 1e	Art. 3.8, lid 5b, 3e	Art. 3.8, lid 5b,3e
Dwingende redenen van groot openbaar belang (sociaal, economisch en/of milieu)		Art. 3.8, lid 5b, 3e	Art. 3.8, lid 5b, 3e
Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (RI)			Art. 3.10, lid 2a
Bestendig beheer en onderhoud (BBO)			Art. 3.10, lid 2g

3 Plangebied en werkzaamheden

3.1 Beschrijving van het plangebied

KleurrijkWonen is voornemens om renovatie werkzaamheden uit te voeren bij 48 woningen van complex 100400 in Culemborg. Het plangebied bestaat uit woningen uit de jaren 70 met bruine schuine dakpannen en boeiboorden aan de voor- en achterzijde.

In Tabel 3.1 is een overzicht van de adressen per complex weergegeven en in Figuur 4.1 is de ligging van het plangebied met de vastgestelde verblijfplaatsen weergegeven.

3.2 Beschrijving van de werkzaamheden

Voor de werkzaamheden wordt onderscheid gemaakt tussen werkzaamheden die vallen onder 'Beheer en onderhoud' (BBO) en 'Ruimtelijke inrichting' (RI). Deze indeling heeft invloed op de uit te voeren maatregelen. In Tabel 3.2 wordt een overzicht gegeven van de uit te voeren werkzaamheden inclusief BBO of RI.

Zie Bijlage B voor een volledige afbakening van BBO en RI.

De werkzaamheden bestaan uit grootschalige renovatie, waaronder;

- Schilderwerkzaamheden
- Reinigingswerkzaamheden
- Dak vervanging
- Vervangen gevelbekleding

De werkzaamheden vallen onder Ruimtelijke Inrichting en Beheer en Onderhoud en vallen binnen de scope van de Gedragscode. Hoofdstuk 5 geeft een detaillering weer van de voorschriften waaronder gewerkt kan worden.

3.3 Planning

De woningen zullen vanaf week 34 natuurvrij gemaakt worden, afhankelijk van de planning. De werkzaamheden starten nadat er een uitvliegcontrole is gedaan in week 36. De werkzaamheden zijn in Q1 2025 gereed.

Tabel 3.1 Overzicht adressen complex 100400.

Locatie	Huisnummers	Aantal woningen
Valeriaan	31 (even/oneven)	1
	45 t/m 46 (even/oneven)	2
	50 (even/oneven)	1
	52 t/m 53 (even/oneven)	2
	55 (even/oneven)	1
	57 t/m 58 (even/oneven)	2
	60 (even/oneven)	1
	65 t/m 66 (even/oneven)	2
	69 t/m 70 (even/oneven)	2
	72 t/m 74 (even/oneven)	3
	76 (even/oneven)	1
	85 (even/oneven)	1
	87 t/m 88 (even/oneven)	2
	Sleutelbloem	10 t/m 11 (even/oneven)
13 t/m 20 (even/oneven)		8
25 t/m 28 (even/oneven)		3
30 (even/oneven)		1
32 t/m 33 (even/oneven)		2
34 (even/oneven)		1
36 t/m 41 (even/oneven)		6
91 t/m 94 (even/oneven)	3	
Totaal aantal woningen		48

Tabel 3.2 | Overzicht werkzaamheden

Ingrep	Werkzaamheden	Valt onder
Onderhoud gevels	Schoonspuiten	BBO
Schilderwerk buitenzijde	Schuren, stoppen en schilderen van houtwerk en muren	BBO
	Schilderwerk aan gevelstucwerk, beton en metaal	BBO
Plaatsen steigers	Plaatsen van steigers voor en/of tegen gebouwen	BBO
	Inzet van rolsteiger, hoogwerker of 'verreiker' ten behoeve van gevel-, dakonderhoud en schilderwerk	BBO
Snoeien gevelbegroeiing *	Snoeien van gevelbegroeiing om renovatie en verduurzaming van de woning uit te kunnen voeren. Het groen wordt direct na afloop van de werkzaamheden hersteld.	BBO
Renoveren en verduurzamen	Vervangen van dakbedekkingen, goten en afwatering	RI
	Vervangen van installaties op het dak	RI
	Vervangen van dakrand, boeiboord en/of goot	RI
Verwijderen gevelbegroeiing*	Verwijderen van gevelbegroeiing om renovatie en verduurzaming van de woning uit te kunnen voeren. Het groen wordt direct na afloop van de werkzaamheden hersteld.	RI

*Mogelijk zijn deze ingrepen niet van toepassing. Enkel wanneer er door gevelbegroeiing de werkzaamheden niet kunnen plaats vinden

4 Vastgestelde soorten

4.1 Waarnemingen

Binnen complex 100400 zijn van beschermde diersoorten de volgende verblijfplaatsen van beschermde soorten aangetroffen, namelijk:

- 4 nestplaatsen van huismus;
- 6 paarterritoria van gewone dwergvleermuis;
- 4 nestplaatsen van spreeuw.

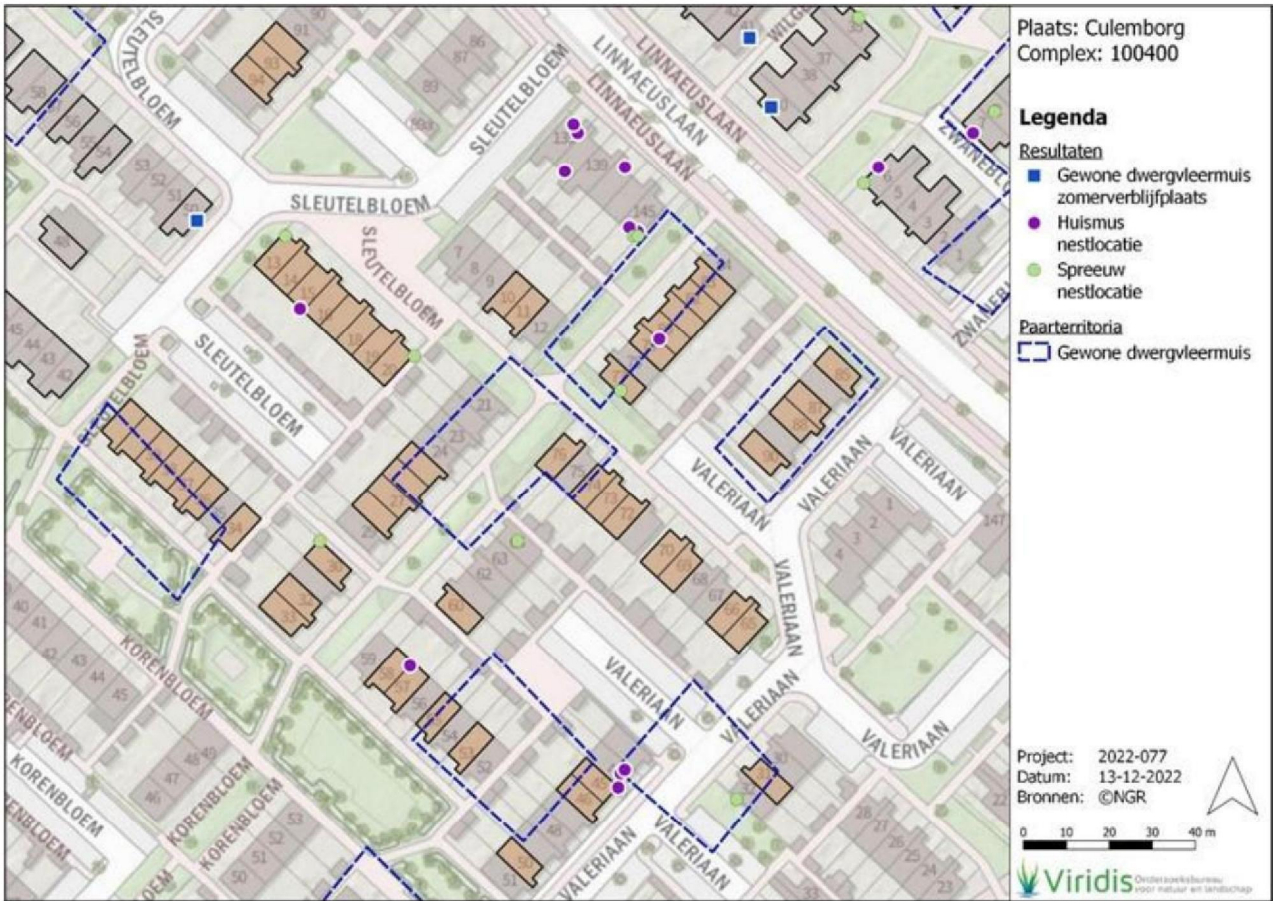
In Figuur 4.1 staan de locaties van de vastgestelde verblijfplaatsen weergegeven en in Tabel 4.1 wordt een overzicht gegeven van de beschermde soorten waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.

De spreeuw is een categorie 5 soort, het nest is daarom niet jaarrond beschermd. Als er buiten het broedseizoen gewerkt wordt zijn mitigerende maatregelen niet noodzakelijk voor de spreeuw.

Tabel 4.1 | Soorten waar mitigerende maatregelen voor genomen moeten worden

Straat en huisnummer	Soort	Type verblijfplaats	Locatie
Valeriaan			
31 ^(a)	Gewone dwergvleermuis	Paarterritorium	Langs voorkant 31 t/m 32, over de parkeerplaats en tot voorkant 41 t/m 43.
buiten verzoek			
45 t/m 46, 53 en 55 ^(b)	Gewone dwergvleermuis	Paarterritorium	Langs achterkant 45 t/ 49 en blok 52 t/m 55.
buiten verzoek			
85, 87 t/m 88 en 90 ^(c)	Gewone dwergvleermuis	Paarterritorium	Rondom blok 85 t/m 90.
74 en 76 ^(d)	Gewone dwergvleermuis	Paarterritorium	Blok Valeriaan 74 t/m 76 en langs voorkant Sleutelbloem 21 t/m 26.
buiten verzoek			
77, 79 t/m 83 ^(e)	Gewone dwergvleermuis	Paarterritorium	Voorkant blok 84 t/m 77.
Sleutelbloem			
buiten verzoek			
25 t/m 26 ^(d)	Gewone dwergvleermuis	Paarterritorium	Blok Valeriaan 74 t/m 76 en langs voorkant Sleutelbloem 21 t/m 26.
28 t/m 36 en 34 ^(f)	Gewone dwergvleermuis	Paarterritorium	Langs voorkant blok 28 t/m 34.
buiten verzoek			
21 t/m 24 ^(d)	Gewone dwergvleermuis	Paarterritorium	Blok Valeriaan 74 t/m 76 en langs voorkant Sleutelbloem 21 t/m 26.
35 ^(f)	Gewone dwergvleermuis	Paarterritorium	Langs voorkant blok 28 t/m 34.

Figuur 4.1 | Resultatenkaart complex 100400 te Culemborg.

4.2 Staat van instandhouding

Om onder de gedragscode te mogen werken, moet worden aangetoond dat de activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding (GSVI) van de populaties van aanwezige soorten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de landelijke, regionale en lokale staat van instandhouding.

4.2.1 Gewone dwergvleermuis

Landelijk

De gewone dwergvleermuis is de meest wijdverspreide en algemene vleermuissoort in Nederland. De aantallen worden geschat op 300.000 tot 600.000 dieren. Het project Meetnet Vleermuis Transect Tellingen (NEM VTT) probeert informatie te geven over de populatieontwikkeling van o.a. de gewone dwergvleermuis. Het meetnet draait pas sinds 2013 en laat nog geen betrouwbare trend zien, maar geeft in de laatste 4 jaar wel een indicatie van een lichte toename (CBS, 2020). De landelijke staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis wordt beoordeeld als gunstig.

Regionaal en lokaal

De staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis in de gemeente Culemborg is niet exact bekend. Er zijn onvoldoende gegevens bekend om de exacte staat van instandhouding op lokaal niveau aan te geven. In de afgelopen jaren zijn er enkele onderzoeken gedaan naar de verspreiding van de soort binnen de stadsgrenzen. Gezien de grootschalige aanwezigheid van bebouwing in meerdere omliggende wijken en de aanwezigheid van meerdere verblijfplaatsen, wordt ervan uit gegaan dat de gewone dwergvleermuis hier een stabiele populatie heeft.

4.2.2 Huismus

Landelijk

De huismus is een algemeen voorkomende vogelsoort. Met name rond bebouwing wordt deze soort veelvuldig aangetroffen. Het aantal broedparen in Nederland wordt geschat op 600.000 tot 1.000.000 (Sovon, 2018). De landelijke trend vertoont echter een achteruitgang van meer dan 50%, daarom is de instandhouding als broedvogel in Nederland matig ongunstig (sovon.nl). De huismus is tevens opgenomen in de Rode Lijst broedvogels in de categorie 'gevoelig'. Als permanente maatregel worden er voldoende voorzieningen voor huismussen geplaatst. Door het nemen van deze mitigerende maatregelen verslechtert de

staat van instandhouding van de huismus niet bij het uitvoeren van de werkzaamheden.

Regionaal en lokaal

De staat van instandhouding van de huismus in de gemeente Culemborg is niet exact bekend, want er zijn onvoldoende gegevens bekend om dit op lokaal niveau aan te tonen. Gezien de aanwezigheid van bebouwing in omliggende wijken en de aanwezigheid van meerdere verblijfplaatsen, wordt ervan uit gegaan dat de huismus een stabiele populatie heeft binnen de gemeente Culemborg.

4.2.3 Invloed werkzaamheden op GSVI

Zowel voorafgaand als tijdens het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden aan de woningen worden mitigerende maatregelen toegepast die ervoor zorgen dat de aanwezige populaties kunnen worden behouden tijdens en na de uitvoering van de werkzaamheden. Door de werkzaamheden buiten kwetsbare perioden te plannen, het aanbrengen van voorzieningen en rekening te houden met gewinningsperiodes wordt de functionaliteit van de verblijfplaatsen niet wezenlijk aangetast, waardoor er geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van aanwezige populaties. De gevolgen van de ingreep zijn lokaal en hebben enkel effect op het individu en niet op populatieniveau. Door het uitvoeren van de juiste mitigerende maatregelen is daardoor dus geen sprake van een wezenlijk effect op de staat van instandhouding.

De woningen in de directe omgeving van het plangebied zijn van dezelfde stijl en bouwjaar als de onderzochte woningen. Hieruit kan worden afgeleid dat de omgeving bouwkundig gezien vergelijkbaar is met de woningen waar werkzaamheden aan plaats zullen vinden en er dus potentiële verblijfplaatsen op vergelijkbare locaties voor de soorten in de omgeving beschikbaar zullen zijn. Door het plaatsen van alternatieve verblijfplaatsen die bewezen werkzaam zijn en direct in gebruik genomen kunnen worden door de aanwezige soorten, evenals de aanwezigheid van geschikte verblijfplaatsen in omliggende vergelijkbare woningen, zal het aanbod van verblijfplaatsen in de nieuwe situatie niet verminderen.

De omgeving van het plangebied zal niet aangetast worden door de werkzaamheden. Groene structuren die kunnen dienen als schuilgelegenheid,

foerageergebied of vliegroute worden niet aangetast door de werkzaamheden waardoor - in combinatie met de uit te voeren mitigerende maatregelen - het functionele leefgebied behouden blijft. Dit betekent dat de lokale populaties geen negatieve effecten ondervinden en er geen sprake is van een afname van staat van instandhouding gedurende en na afloop van de werkzaamheden.

4.3 Alternatievenafweging

4.3.1 Alternatieve planning

Bij de planning van de werkzaamheden wordt steeds rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten. Voorafgaand aan de uitvoer van de werkzaamheden wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld door een ecologisch deskundige. In overleg met de uitvoerende partij zal in het werkprotocol een planning worden opgenomen waarin de kwetsbare perioden en de gewenningsperioden voor alternatieve verblijfplaatsen worden ingecalculerd.

4.3.2 Alternatieve wijze van uitvoering

Tijdens de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op beschermde soorten te voorkomen dan wel te verminderen. In de woningen worden voorzieningen getroffen voor de beschermde soorten. Daarbij wordt rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de aanwezige beschermde soorten. De werkzaamheden worden in de meest gunstige periode uitgevoerd, dat wil zeggen in de minst kwetsbare periode van de beschermde soorten. Er worden maatregelen genomen om effecten tijdens werkzaamheden te voorkomen dan wel te verminderen (zie hoofdstuk).

4.4 Cumulatieve effecten

KleurrijkWonen bezit meerdere complexen in de omgeving. Bij het naastgelegen complex 100410 zijn de werkzaamheden klaar en de alternatieve verblijfplaatsen gereed. Door de werkzaamheden bij andere woonblokken binnen het complex worden er geen cumulatieve effecten verwacht, omdat deze geen invloed hebben op de voorkomende soorten.

5 Ecologisch werkprotocol

5.1 Algemeen

Om onder de Gedragscode Soortbescherming te kunnen werken dient het project aan een aantal voorwaarden te voldoen en dient men aan een aantal verplichtingen te voldoen alvorens de werkzaamheden van start kunnen gaan. Onderstaand wordt het Ecologisch Werkprotocol gepresenteerd met daarin opgenomen de algemene verplichtingen en de uit te voeren mitigerende en compenserende maatregelen. Tijdens de werkzaamheden dient de uitvoerende partij eveneens de algemene zorgplicht in acht te nemen voor alle overige aanwezige soorten.

5.1.1 Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat de werkzaamheden met de minste schade aan planten en dieren worden uitgevoerd.

- Er kunnen in het plangebied algemene vogels tot broeden komen. Deze vogelnesten zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode.
- De broedperiode loopt globaal van 15 maart tot 15 juli, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn beschermd.
- Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van in gebruik zijnde nesten in de broed- en nestperiode. Voor verlaten nestplaatsen geldt dit niet.
- Het is in dit kader aan te bevelen om de werkzaamheden voor zover dat mogelijk is buiten de broedperiode om uit te voeren.
- Indien dit niet mogelijk is, dient het plangebied voorafgaande aan het broedseizoen ongeschikt te worden gemaakt voor vogels om tot broeden te komen.
- Indien het niet mogelijk is om buiten de broedperiode te werken en/of het plangebied broedvrij te houden, dient het plangebied voorafgaande aan de werkzaamheden door een ecologisch deskundige gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedende vogels.

- Werkzaamheden in het plangebied dienen met de minste schade voor aanwezige planten en dieren te worden uitgevoerd.
- Gevelbeplanting, muurplanten en ander groen wordt enkel verwijderd als dit strikt noodzakelijk is voor de uitvoer van de werkzaamheden.
- Wees alert op dieren in het plangebied. Wacht tot dieren zelfstandig het gebied hebben verlaten.
- Werk vanuit het midden van het plangebied naar de rand, of werk langzaam in één werkrichting zodat verstoorde dieren de mogelijkheid hebben om het plangebied te verlaten. Draag er tevens zorg voor dat de richting waarin de dieren moeten vluchten voldoende beschutting of leefgebied biedt.
- Verlichting is alleen aan wanneer dat functioneel noodzakelijk is. De verlichting wordt voldoende afgeschermd en alleen op het werk gericht. Gebruik alleen verlichting met een naar beneden gerichte lichtbundel.
- Er dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van bestaande wegen en paden.

5.1.2 Geldigheid

Dit EWP is geldig gedurende looptijd van het project zoals vermeld in paragraaf 2.3 en is project specifiek. Indien er een wijziging in de planning of werkzaamheden plaatsvindt dient dit overlegd te worden met de begeleidend ecooloog, het kan dan noodzakelijk zijn het EWP te herzien.

5.1.3 Melding en registratieplicht

De volgende meldingen moeten worden gedaan aan Aedes en de afdeling vergunningen van de provincie Gelderland:

- Startmelding: uiterlijk twee weken voorafgaand aan de start van de werkzaamheden, hierbij dient het onderzoeksrapport en dit protocol ter controle bijgevoegd te worden. De samenvatting aan het begin van het EWP dient daarbij volledig ingevuld te zijn.
- Eindmelding: na afronden van de werkzaamheden dienen de werkzaamheden te worden afgemeld, hierbij dient het logboek / eindnotitie te worden

bijgevoegd, waarin ecologische keuzes vastgelegd worden. Deze zal Bureau-Viridis opstellen.

5.1.4 Onvoorziene soorten

Natuur is dynamisch, in sommige gevallen kunnen daarom onverwacht beschermde soorten worden aangetroffen die tijdens het soortgericht onderzoek niet aanwezig waren of vastgesteld zijn. Wanneer dit aan de hand is wordt de volgende procedure gevolgd:

- Onmiddellijk stilleggen van de werkzaamheden door de aannemer indien een beschermde soort wordt waargenomen in het werkgebied waar geen rekening mee is gehouden in het ecologisch werkprotocol.
- Direct contact opnemen met de ecologisch deskundige.
- Melding naar de betreffende provincie bij de afdeling die belast is met toezicht en handhaving van de Wet Natuurbescherming.
- Overleg met de ecologisch deskundige inplannen. Het doel van dit overleg is te bepalen welke maatregelen genomen kunnen en moeten worden om de geplande werkzaamheden uit te kunnen voeren. Daarbij worden achtereenvolgens de volgende mogelijkheden afgewogen:
 - Nagaan of de geplande werkzaamheden een negatief effect hebben op de desbetreffende soort.
 - Nagaan of het mogelijk is om de werkzaamheden zodanig aan te passen dat negatieve effecten (lees: wettelijke overtredingen) geheel kunnen worden voorkomen door fasering of planwijziging
 - Indien dit niet mogelijk is, nagaan of het mogelijk is het ecologisch werkprotocol zodanig aan te passen dat het werk alsnog valt binnen vrijstelling van onderhavige gedragscode.
 - Indien dit niet mogelijk is, afstemmen met het bevoegd gezag (de betreffende provincie) voor een passende werkwijze. Daarnaast aanvragen van Ontheffingsaanvraag Wet Natuurbescherming gelet op de aanwezigheid van beschermde soorten en verblijfsfuncties die niet zijn vrijgesteld door deze of andere gedragscodes.

5.2 Mitigerende en compenserende maatregelen

In onderstaande paragrafen worden de uit te voeren maatregelen beschreven. De uitvoer van de werkzaamheden wordt conform onderstaande planning uitgevoerd.

Tabel 5.1 | Planning mitigerende maatregelen

Werkzaamheden	Periode
Plaatsing tijdelijke kasten	Februari 2024
Exclusion flaps plaatsen	Augustus 2024
Vleermuis controle	Z.s.m. na aflakken
Begin renovatiewerkzaamheden en plaatsing permanente kasten	Week 36, September 2024

5.2.1 Voorafgaand aan werkzaamheden Vleermuizen

- Uiterlijk drie maanden voorafgaand aan de werkzaamheden dienen tijdelijke verblijfplaatsen te worden aangeboden. Deze zijn opgehangen in februari 2024.
- Voorafgaand aan uitvoer van de werkzaamheden dienen de betreffende woningen natuurvrij te worden gemaakt. Het natuurvrij maken wordt uitgevoerd volgens de bij de gedragscode gevoegde "Leidraad natuurvrij maken" en het "kennisdocument na-isolatie en renovatie" Zie hiervoor ook Bijlage C.

Huismus

- Voorafgaand aan de werkzaamheden zijn er voldoende alternatieve verblijfplaatsen voor huismus opgehangen. Deze zijn in februari 2024 opgehangen.
- Er wordt gewerkt buiten het broedseizoen.

5.2.2 Start werkzaamheden en vrijgave

- Het verwijderen van begroeiing dient buiten het broedseizoen plaats te vinden, dat wil zeggen van ca. begin september tot ca. begin maart;
- Het Ecologisch Werkprotocol dient voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden besproken te worden en bekend te zijn bij de uitvoerder(s).

5.2.3 Tijdens werkzaamheden

- Tijdens de werkzaamheden moet een logboek bijgehouden worden;
- De voorgeschreven mitigerende en/of compenserende maatregelen moeten opgevolgd worden;
- Kunstmatige verlichting en geluid van machines en/of mensen in de nachtelijke uren werkt verstorend op met name fauna. De werkzaamheden vinden daarom zoveel mogelijk overdag plaats;
- Bij werkzaamheden gedurende de avond en nacht wordt slechts verlichting gebruikt die weinig uitstraalt naar de omgeving (object-gericht);
- De werkzaamheden dienen in één richting uitgevoerd te worden, richting een vrije ruimte, zodat eventueel aanwezige fauna de mogelijkheid heeft om te vluchten.

5.2.4 Na afsluiten werkzaamheden

Na afronding van de werkzaamheden dient de eindmelding zoals beschreven in paragraaf 4.1.3 uitgevoerd te worden.

5.2.5 Overige voorwaarden

- Indien tijdens de werkzaamheden onverhoopt andere beschermde soorten of verblijfplaatsen worden aangetroffen, moet het werk worden stilgelegd en moet direct de begeleidende ecooloog worden gebeld om te bepalen of/hoe het werk kan worden voortgezet (zie bijlage E).
- Verwijderen maatregelen natuurvrij maken: Het verwijderen van de exclusion flaps en andere materiaal waarmee de woning natuurvrij is gemaakt is de verantwoordelijkheid van de uitvoerende partij. Het verwijderen van het materiaal is een verplichting na uitvoering werkzaamheden.
- Onderhoud of verwijdering tijdelijke mitigatie: Met betrekking tot de tijdelijke mitigatie zijn er twee mogelijkheden. Vooraf is afstemming nodig tussen ecooloog, woningcorporatie en uitvoerende partij.
 - Behoud kasten: hierbij is het onderhoud de verantwoordelijkheid van de uitvoerende partij of woningcorporatie. Aan het eind van de levensduur dienen te kasten verwijderd te worden om gevaarlijke situaties te voorkomen.
 - Verwijderen kasten na einde werkzaamheden: wanneer de permanente mitigatie functioneel is kunnen de tijdelijke kasten verwijderd worden. Verwijdering is

enkel mogelijk na controle van de ecooloog. Dit om te voorkomen dat in gebruik zijnde kasten verwijderd worden.

5.3 Werkwijze bij Ruimtelijke inrichting (RI)

5.3.1 Renoveren en verduurzamen

Bij:

- vervangen van dakbedekkingen, goten en afwatering;
- vervangen van installaties op het dak;
- vervangen van dakrand, boeiboord en/of goot;

Maatregelen tijdens uitvoering bij aantasting en aanbieden nieuwe verblijven

Indien volledig herstel van geschikte verblijfplaatsen en de in- en uitvliegopeningen niet mogelijk is, dienen voorzieningen te worden gerealiseerd die de verblijfsfunctie kunnen overnemen. Daarvoor gelden de volgende voorwaarden:

- De betrokken ecooloog bepaalt en onderbouwt het aantal alternatieve voorzieningen uitgaande van het behoud van het huidige netwerk aan zomer- en paarverblijven. Hierbij geldt dat elke voor vleermuizen geschikte woning of wooneenheid minimaal 2 vleermuisvoorzieningen bevat na uitvoering van de werkzaamheden.
- De oorspronkelijke vleermuisverblijven (actuele en potentiële verblijfplaatsen) en in- en uitvliegopeningen dienen zo goed mogelijk nagebootst te worden. Indien onderzoek gebruik van locaties niet kan vaststellen of uitsluiten, wordt uitgegaan van gebruik van een combinatie dak en spouw.
- De permanente voorzieningen worden aangebracht in de buitenschil van het gebouw, waarbij de karakteristieken van de actuele en potentiële verblijfplaatsen zoveel mogelijk worden nagebootst. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om spouw, boeiboord, dak of combinatie van deze.
- De voor vleermuizen herkenbare invliegopeningen worden zo veel mogelijk behouden of teruggebracht op dezelfde locaties als de oorspronkelijke situatie. Indien dit niet mogelijk is, is een ecologische onderbouw nodig waarom de nieuwe situatie wel aansluit op de voorkeuren van een soort.
- Er moet sprake zijn van voldoende variatie in type nieuwe vleermuisvoorzieningen. Daarvoor gelden de volgende voorwaarden:
Per CBS-buurt dienen minimaal 3 typen vleermuisvoorzieningen beschikbaar te zijn. De voorzieningen

hebben verschillende groottes en oriëntaties. Voor de keuze van de maatregelen kan gebruik worden gemaakt van de maatregelencatalogus

- 30% van de gebouwen/woningen per CBS-buurt moet beschikken over 2 typen middelgrote maatregelen (>50.000 cm³ of 50 liter) die met elkaar verbonden zijn. Van belang is dat de beschikbare ruimten verschillende klimatologische omstandigheden hebben door een verschil in zonoriëntatie en/of materiaalkeuze.
- In plaats van bovenstaande toepassing van 2 middelgrote maatregelen, kan ook gekozen worden voor 1 grote maatregel (>1.000 liter).
- - Kleine vleermuiskasten mogen maximaal in 30% van de gebouwen/woningen per CBS-buurt worden Toegepast

Huismus

Maatregelen tijdens uitvoering bij aantasting en aanbieden nieuwe verblijven

Indien volledig herstel van geschikte rust- en voortplantingsplaatsen en de in- en uitvliegopeningen niet mogelijk is, dienen voorzieningen te worden gerealiseerd die de functie kunnen overnemen. Daarvoor gelden de volgende voorwaarden:

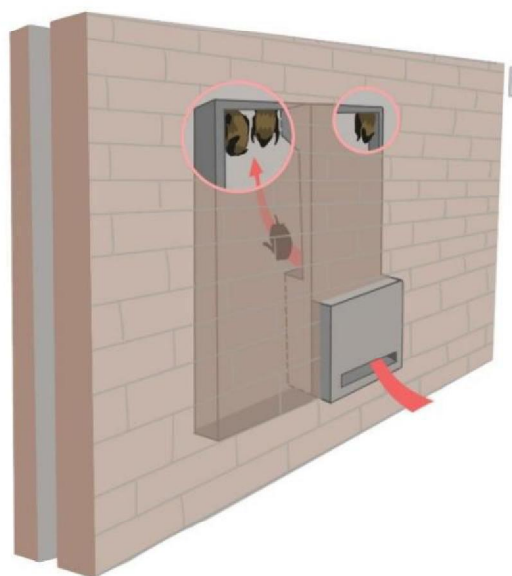
- De betrokken ecooog bepaalt en onderbouwt het aantal alternatieve voorzieningen. Bij elke voor huismus geschikte woning of wooneenheid dient minimaal 1 voorziening te worden teruggebracht. Nieuwe voorzieningen moeten aansluiten op bestaand gebruik: deze worden aangebracht bij de oorspronkelijke nestlocaties met voor de soort herkenbare invliegopeningen. Indien dit niet mogelijk is, is een ecologische onderbouwing nodig waarom de nieuwe situatie wel aansluit op de voorkeuren van een soort.
- Per CBS-buurt dienen minimaal 2 typen voorzieningen beschikbaar te zijn. Voor de keuze van de maatregelen dient gebruik te worden gemaakt van de maatregelencatalogus
- Als ondanks het treffen van maatregelen een vogel zich op het bouwterrein vestigt en broedt, moeten het nest en de functionele leefomgeving ontzien worden op instructie van de betrokken ecooog

5.4 Permanente voorzieningen

Vleermuizen

Tijdens de renovatiewerkzaamheden moeten permanente voorzieningen in of aan de gebouwen geplaatst worden. Hiervoor gelden de volgende voorschriften;

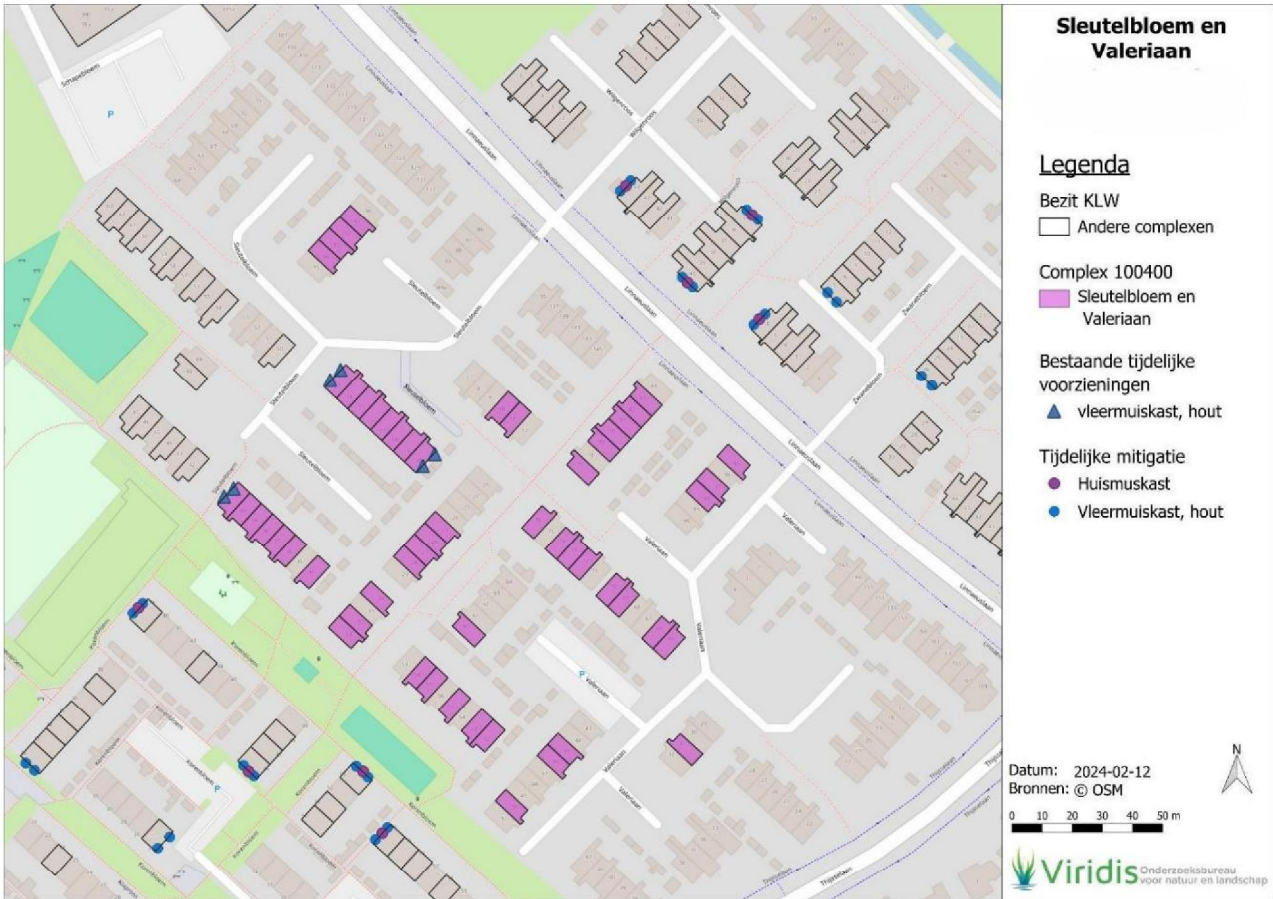
- Er moeten **minimaal 24 permanente individuele verblijfplaatsen** voor vleermuizen worden aangeboden.
- Om meerdere microklimaten aan te kunnen bieden, worden er **2 kraamverblijfplaatsen** met zes compartimenten aangeboden. Deze vervangen 4 kleine individuele verblijfplaatsen.
- Voor de individuele verblijfplaatsen worden **geschakelde inbouwstenen** geplaatst (VMPPM2 + VMPPM2u of vergelijkbaar, afbeelding 5.1).
- Voor het kraamverblijf worden **grote permanente inbouwkasten** geplaatst (1x VMPPM2 + 5x VMPPM2u of soortgelijk, afbeelding 5.1)
- De locaties van de kasten zijn beschreven in tabel 5.2 en Figuur 5.2.
- De onderrand van de kast bevindt zich op minimaal 2.8 meter hoogte van de grond en/of een horizontaal vlak, is vrij aanligbaar en niet in de buurt van lichtbronnen (Bijlage D)
- De permanente mitigatie wordt gefaseerd aangebracht tijdens de werkzaamheden en het volledige plangebied en permanente verblijven zullen begin 2025 gereed en functioneel zijn. Eventuele afwijkingen van het EWP worden overlegd met de ecooog en vastgelegd in het logboek.

Afbeelding 5.1 | Situatieschets plaatsing permanente kasten

buiten verzoek

Figuur 5.1 | Overzicht tijdelijke mitigatie voor complex 100400.

Figuur 5.2 | Overzicht permanente mitigatie complex 100400.

Tabel 5.2 | Overzicht te plaatsen kasten en locatie

Straat en huisnummer	Soort	Type kast	Aantal	Locatie*
Sleutelbloem				
13	Vleermuizen	VMPPM2 en VMPPM2u	2	Kopgevel(2)
20	Vleermuizen	VMPPM2 en VMPPM2u	2	Kopgevel(2)
30	Vleermuizen	VMPPM2 en VMPPM2u	2	Kopgevel(2)
33	Vleermuizen	1x VMPPM2 en 5x VMPPM2u	1	Kopgevel
34	Vleermuizen	VMPPM2 en VMPPM2u	2	Kopgevel(2)
41	Vleermuizen	VMPPM2 en VMPPM2u	2	Kopgevel(2)
Valeriaan				
52	Vleermuizen	VMPPM2 en VMPPM2u	2	Kopgevel(2)
60	Vleermuizen	VMPPM2 en VMPPM2u	2	Kopgevel(2)
65	Vleermuizen	VMPPM2 en VMPPM2u	2	Kopgevel(2)
76	Vleermuizen	VMPPM2 en VMPPM2u	2	Kopgevel(2)
77	Vleermuizen	VMPPM2 en VMPPM2u	2	Kopgevel(2)
85	Vleermuizen	1x VMPPM2 en 5x VMPPM2u	1	Kopgevel

* Tussen haakjes staan het aantal kasten per locatie aangegeven. Voor vleermuizen houdt dit in de dat bij (2) er 2 geschakelde kasten geplaatst moeten worden.

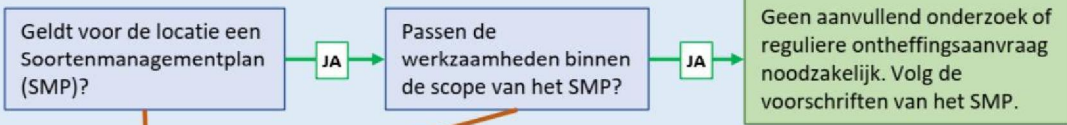

Bijlage A. Stroomschema gedragscode

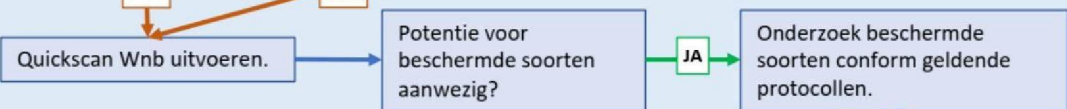
Stroomschema gedragscode Soortenbescherming voor woningcorporaties (versie 6-6-2023)

Stap 1

Stap 2

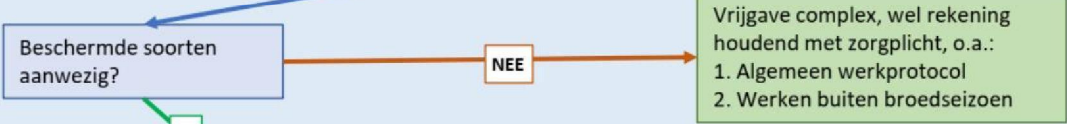

Stap 3

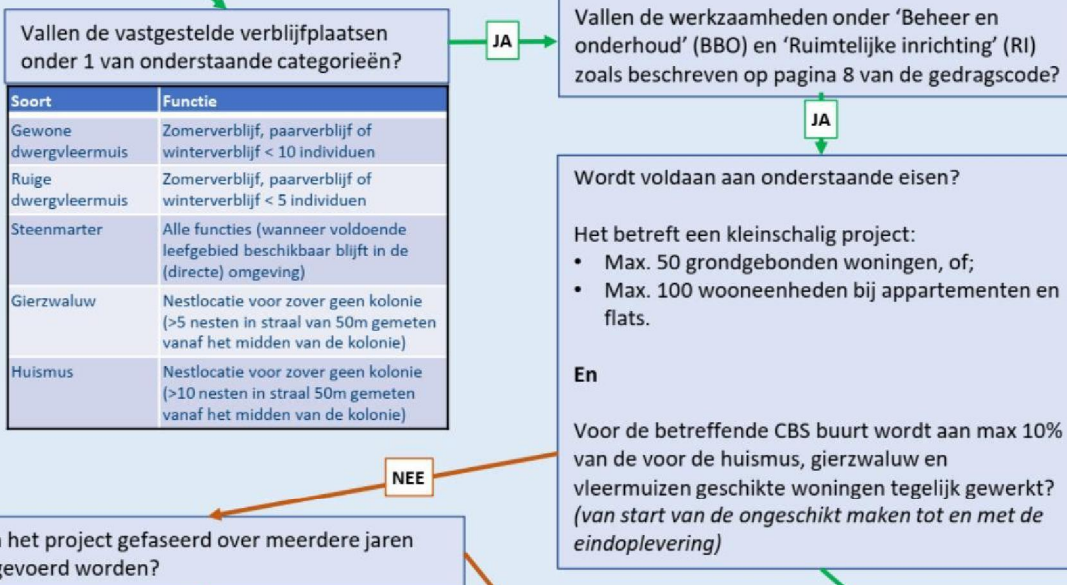
Soort + functie	Aantal bezoeken	Periode	tussenperiode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov
Huismus	2	1 april - 15 mei	10 dagen											
Gierzwaluw	5	1 juni - 15 juli	10 dagen											
Vleermuizen regulier	5	15 mei - 15 juli en 15 augustus - 1 oktober	20 dagen											
Vleermuizen hoogbouw*	2-apr	1 augustus - 10 september en 1 oktober - 1 december	resp. 10 dagen en 20 dagen											

*ter beoordeling aan ter zake kundige ecoloog

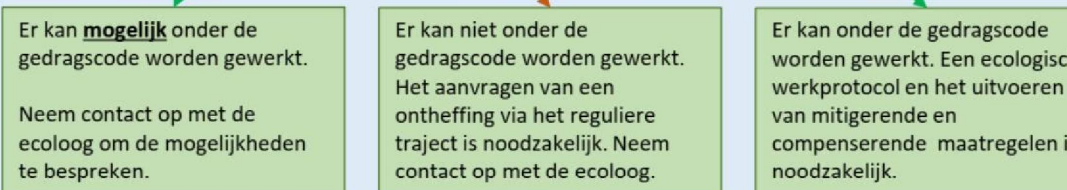
Stap 4

Stap 5

Stap 6

Bijlage B. Afbakening type werkzaamheden

Er wordt in de gedragscode onderscheid gemaakt tussen werkzaamheden die vallen onder 'Beheer en onderhoud' (BBO) en 'Ruimtelijke inrichting' (RI). Onderstaande tabel geeft weer welke werkzaamheden onder de gedragscode vallen. De type werkzaamheden hebben invloed op de noodzakelijk uit te voeren maatregelen, zo is het plaatsen van tijdelijke kasten niet nodig bij BBO werkzaamheden.

Ingrep	Werkzaamheden	Valt onder
Onderhoud gevels	Herstellen van voegwerk en metselwerk	BBO
	Schoonspuiten	BBO
	Impregneren van gevels	BBO
Onderhoud daken en goten	Reparatie aan dakbedekkingen, goten en afwatering	BBO
	Reparatie van installaties op het dak	BBO
	Vervangen kapotte dakpannen	BBO
	Reparatie aan dakrand, boeiboord en/of goot	BBO
	Schoonmaken goten	BBO
Schilderwerk buitenzijde	Schuren, stoppen en schilderen van houtwerk en muren	BBO
	Schilderwerk aan gevelstucwerk, beton en metaal	BBO
	Herstelwerk aan hout en beton (houtrot herstel, betonrot)	BBO
Plaatsen steigers	Plaatsen van steigers voor en/of tegen gebouwen	BBO
	Inzet van rolsteiger, hoogwerker of 'verreiker' ten behoeve van gevel-, dakonderhoud en schilderwerk	BBO
Snoeien gevelbegroeiing	Snoeien van gevelbegroeiing om renovatie en verduurzaming van de woning uit te kunnen voeren. Het groen wordt direct na afloop van de werkzaamheden hersteld.	BBO
Renoveren en verduurzamen	Renovatie- en verbouwwerkzaamheden	RI
	Spouwmuurisolatie (ook als aparte maatregel)	RI
	Dakisolatie (ook als aparte maatregel)	RI
	Vervanging bestaand glas voor HR++-glas	RI
	Vloer- of kruipruimte isolatie	RI
	Vervangen van voegwerk	RI
	Vervangen kozijnen	RI
	Vervangen gevelbetimmering	RI
	Vervangen van dakbedekkingen, goten en afwatering	RI
	Vervangen van installaties op het dak	RI
	Vervangen van dakrand, boeiboord en/of goot	RI
Plaatsen zonnepanelen	Plaatsen zonnepanelen (en zonneboilers)	RI
Verwijderen gevelbegroeiing	Verwijderen van gevelbegroeiing om renovatie en verduurzaming van de woning uit te kunnen voeren. Het groen wordt direct na afloop van de werkzaamheden hersteld.	RI

Bijlage C. Natuurvrij maken

In lid 1 van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming staat beschreven dat het verboden is om beschermde dieren opzettelijk te doden. Het uitvoeren van werkzaamheden waarbij aanwezige dieren verwond of zelfs gedood kunnen worden houdt een overtreding van deze artikelen in. Het is daarom noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om dit zo veel als mogelijk te voorkomen. Deze maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten op korte termijn, d.w.z. dat de maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel verminderen van effecten voorafgaande en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. De maatregelen worden volgens een vast stramien uitgevoerd, conform de bestaande kennisdocumenten welk onderstaand toegelicht is.

'Exclusion flaps' worden gebruikt om stootvoegen en andere invliegopeningen af te sluiten, op zo'n manier dat in het object aanwezige vlemuizen er wel uit kunnen komen, maar er niet meer in. Doormiddel van stugge klapdeurtjes kan een dier er via de ruwe ondergrond makkelijk uit kruipen, maar niet meer terug in. De flaps of tunneltjes worden op maat gefabriceerd van 300 micron stug doorzichtig plastic en met montagekit bevestigd aan het object, ducttape zorgt ervoor dat het geheel vast blijft zitten totdat de kit droogt.

De werking van dergelijke klepjes. Overige openingen worden met isolatiemateriaal dichtgemaakt.

'Exclusion flaps' mogen enkel worden geplaatst in de minst schadelijke periode van vlemuizen, buiten de kraamperiode en winterrust (afhankelijk van de functie). Dat wil zeggen dat de exclusion flaps geplaatst kunnen worden tussen 1 april t/m 1 mei, en/of tussen 15 augustus t/m 1 november.

Exclusion flaps mogen één maand voorafgaand aan het einde van de gewenningsperiode aangebracht worden.

Het afplakken van de verblijfplaatsen wordt enkel uitgevoerd wanneer de avondtemperaturen voor een aantal dagen aaneengesloten minimaal 10°C zijn.

Bijlage D. Vleermuiskasten

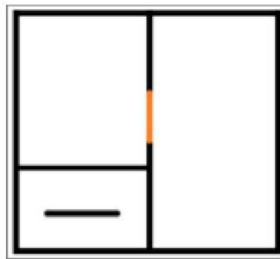
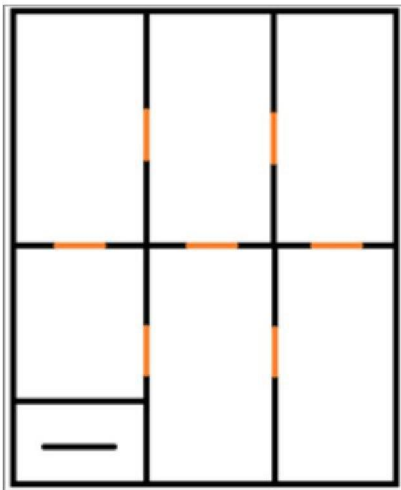
Vleermuiskasten

Vleermuiskasten kunnen een goede oplossing zijn als andere mogelijkheden niet toepasbaar zijn. Er zijn diverse modellen in omloop. Welk model het meest geschikt is hangt af van de situatie en zal door een deskundige bepaald moeten worden. Het realiseren van alternatieve kraamkasten is steeds maatwerk en wordt per locatie bekeken.

Inmetselstenen

Er zijn verschillende types inmetselstenen op de markt. Deze inmetselstenen zijn te koppelen waardoor uit meerdere compartimenten bestaande grote ruimtes ontstaan. Deze stenen zijn inzetbaar wanneer het onwenselijk is dat vleermuizen in de spouw komen of wanneer geen spouw aanwezig is. Overigens is het wel mogelijk om via deze kasten vleermuizen toegang aan de spouw te bieden. Om deze kasten goed te laten functioneren, gelden de volgende voorwaarden:

- De onderrand van de kasten bevinden zich minimaal 2.80 meter boven de grond en/of een horizontaal vlak (bijvoorbeeld boven een plat dak van een aanbouw).
- De kasten moeten vrij aanvliegbaar zijn. Vermijd obstakels en lichtbronnen in de buurt van de kasten.
- Voor een grotere kans op succes koppel minimaal 2 kasten aan elkaar.

Schematische opbouw van een in te metselen combinaties; linksonder de steen met invliegopening, de overige kasten worden gekoppeld geplaatst, na verwijdering van de in oranje aangegeven tussenschotjes.

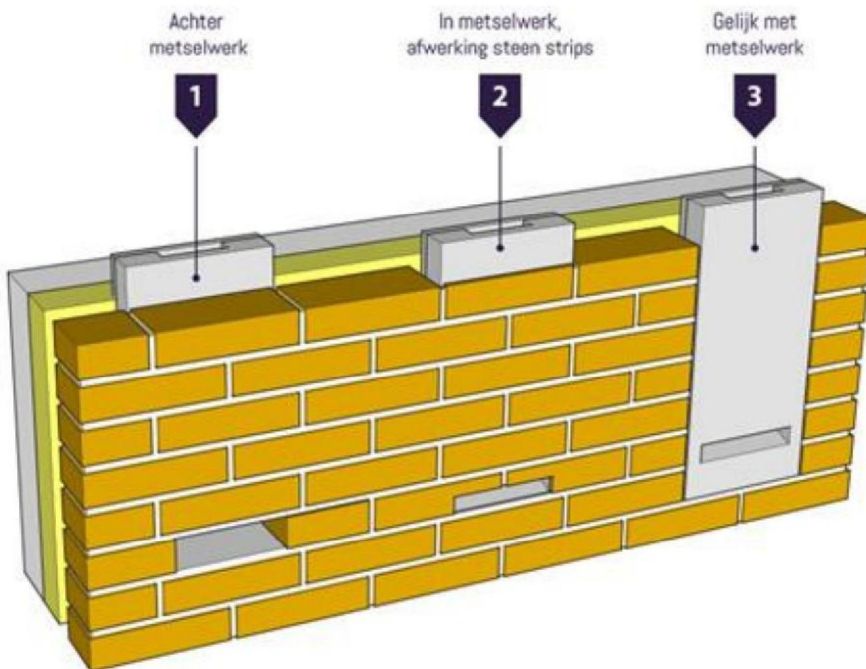
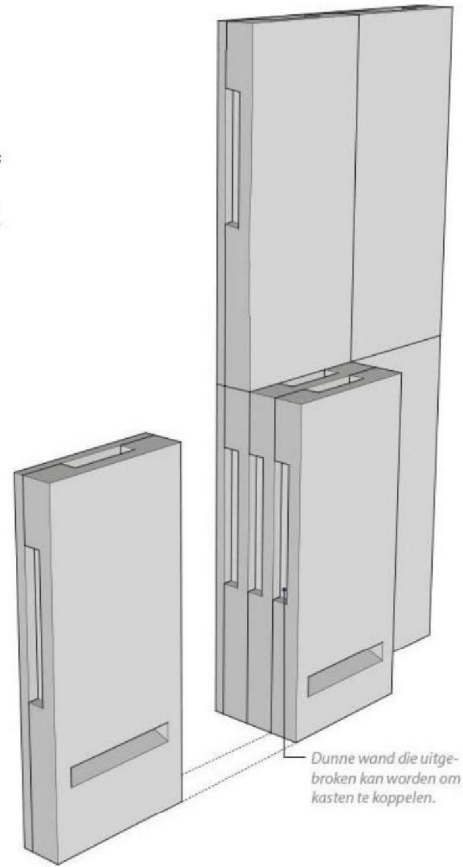
Vleermuisstenen Unitura

VMPM2
Buitenmaat
487x220x100 mm

VMPM2u
Buitenmaat
487x220x100 mm

Voorbeeld van afwerking van inbouwstenen met invliegopening (VMPM1 en VMPM2)

Bijlage E. Compensatie voor huismus

Huismussen maken bij voorkeur gebruik van daken met veel ruimte tussen de dakpannen en het dakbeschoot. De dakpannen zijn het liefst open en van een relatief bol model. Meestal worden de ruimtes onder de eerste twee rijen pannen vanaf de goot gebruikt. Het aanbrengen van nestkasten in het buitenblad of bevestigd aan het buitenblad is als alternatief mogelijk, evenals het aanpassen van het dak middels 'combischroot'.

Normaliter wordt elke aangetaste of verwijderde verblijfplaats met een factor 2 gemitigeerd en wel zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke verblijfplaats. In plaats daarvan worden alle woningen die tot een huizenblok behoren waar één of meerdere verblijfplaatsen van huismussen zijn aangetroffen geschikt gemaakt voor vestiging van de huismus, ook de woningen waar nu geen huismussen broeden. Dit wordt gerealiseerd door het plaatsen van:

- vogelschroot vanaf de derde dakpan, op de 4de panlat.

Combischroot

Pannendaken kunnen eenvoudig geschikt gemaakt worden voor huismussen door het plaatsen van een volledige rij vogelschroot ter hoogte van de achterzijde van de derde dakpan (4^e panlat). Hierdoor is de onderste rij pannen toegankelijk.

Indien het dakbeschoot uit glad materiaal bestaat dient dit verruwd te worden door het aanbrengen van dubbeltjes gaas o.i.d.

Voorbeeld van bevestigen vogelschroot. Vogelschroot wordt op de 4de panlat geplaatst.

Bijlage F. Protocol bij aantreffen levende dieren

Protocol bij aantreffen van vleermuizen

- Wanneer een levende vleermuis of het vermoeden groot is dat er een levend exemplaar aanwezig is dient al **het werk rondom de verblijfplaats onmiddellijk gestaakt te worden.**
- Neem direct contact op met de ecooloog **5.1.2e** **5.1.2e** of **5.1.2e** **5.1.2e** van Bureau Viridis of het algemene nummer **5.1.2e**
- De verblijfplaats dient terug dicht te worden gezet in de originele staat of in ieder geval zo goed mogelijk.
- **Maak geen poging de vleermuis op te pakken. Bel eerst de ecooloog welke instructies geeft aan de hand van de situatie.**
- **Bij het aantreffen van een vleermuis moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot dat de ter zake kundige ecooloog de situatie beoordeeld heeft.**

Protocol aantreffen van nesten

- Wanneer een actief nest (met eieren of jongen) aanwezig is dient al **het werk rondom de verblijfplaats onmiddellijk gestaakt te worden.**
- Neem direct contact op met de ecooloog **5.1.2e** **5.1.2e** of **5.1.2e** **5.1.2e** van Bureau Viridis of het algemene nummer **5.1.2e**
- **Nesten met eieren of jongen mogen niet worden verwijderd.** Wanneer er een nest wordt aangetroffen onder een dakpan o.i.d. leg de pan voorzichtig terug.
- **Bij het aantreffen van een actief nest moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot dat de ter zake kundige ecooloog de situatie beoordeeld heeft.**

